

Розділ 7

РОЗВИТОК БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Станіслав БУРКОВСЬКИЙ

спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»,
освітній ступінь «бакалавр»,
Подільський державний аграрно-технічний університет,
м. Кам'янець-Подільський

Науковий керівник: **Печенюк А.В**

канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів, банківської
справи, страхування та електронних платіжних систем,
Подільський державний аграрно-технічний університет,
м. Кам'янець-Подільський

РОЗВИТОК БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Банк в економічному розумінні – це фінансовий посередник, що виконує комплекс базових операцій, які в сукупності становлять закінчений процес посередництва:

- акумуляцію грошових коштів економічних суб'єктів з правом вільного розпорядження ними;
- вільне розміщення їх у дохідні активи від свого імені і під свою відповідальність;
- безумовне виконання розпоряджень власників акумульованих коштів щодо їх використання – повернути

власникові готівкою, перерахувати на рахунки третіх осіб чи на власні рахунки інших видів у цьому чи іншому банках.

З розвитком ринкової економіки виникає потреба в створенні адекватної фінансової інфраструктури, яка включає фінансові ринки та фінансово-кредитні інститути, що обслуговують їхнє функціонування. Центральною ланкою при цьому є банки, які відіграють ключову роль у стабілізації фінансової системи, обслуговуванні грошового обігу, забезпеченні суб'єктів господарювання кредитними засобами. Міжнародний і вітчизняний досвід свідчить про те, що стан банківської системи є індикатором стану всієї економіки.

В Україні до найсерйозніших проблем зміцнення банківської системи належать дерегуляція банківської діяльності, підвищення якості розрахунково-касового обслуговування економічних суб'єктів, необхідність нарощування капіталу банків, зниження банківських ризиків, упровадження сучасних інформаційних технологій, підвищення якості банківського менеджменту і посилення захисту кредитних організацій від злочинних дій.

Банківська система має багато спільних рис з іншими економічними системами, що ставить її в один ряд з найвищими ієрархічними структурами цілісної економічної системи країни. Проте вона має і свої специфічні риси, які виділяють її з ряду інших систем і надають їй статусу самостійного економічного явища.

Банки і банківська система – не звичайні економічні структури, їхній вплив на економічні процеси (позитивний чи негативний) надто великий і потрібна жорстка регламентація та контроль їх діяльності, щоб цей вплив мав виключно позитивний характер. Це робить надзвичайно актуальним правильне

визначення ключових понять – банківська діяльність, банк, банківська система.

Науково обґрунтовані визначення вказаних понять потрібно закріпити законодавчо, щоб кожний суб'єкт грошового ринку міг легко з'ясувати займається він банківською чи небанківською діяльністю і які наслідки (правові та економічні) це матиме для нього.

У законі України «Про банки та банківську діяльність» банком названо будь-яку установу, яка виконує функції кредитування, касового й розрахункового обслуговування народного господарства та здійснює інші банківські операції, передбачені цим законом.

Конкретним результатом банківської діяльності є банківський продукт – особливі послуги, що надаються банком клієнтові, а також готівкові і безготівкові платіжні засоби, що емітуються ним у процесі надання вищезгаданих послуг. Специфікою банківського продукту є його обмеженість сферою грошового обігу та нематеріальний зміст.

Логічно, що вся сукупність банківських установ країни має бути належним чином організаційно оформлена. Під банківською системою розуміють історично складену і законодавче закріплену систему організації банківської справи в країні. Законодавство встановлює структуру банківської системи, визначає сферу діяльності, підпорядкованість та відповідальність для різних інститутів, що входять до неї.

Банківську систему в літературі часто трактують як просту сукупність банків, що функціонують в економіці країни. При такому підході до визначення сутності банківської системи вона являє собою механічне об'єднання банків, що не має заздальгідь

окреслених цілей, своїх специфічних рис і не виконує самостійних функцій.

Насправді це не так. Банківська система має своє особливе призначення, свої специфічні риси і функції в економіці, які не просто повторюють призначення і функції окремих банків. Виникає банківська система не внаслідок механічного поєднання окремих банків у випадкову сукупність, а будується за заздалегідь виробленою концепцією, у межах якої відводиться певне місце кожному виду банків і кожному окремому банку [1, с. 1].

Наступний фактор, який має вплив на фінансову систему України – це проведення антитерористичної операції на сході країни. Цей фактор має як безпосередній вплив у вигляді витрат на проведення цієї операції, руйнування інфраструктури та виробництва, збільшення потоку переселенців з цього регіону, зменшення виробництва на цій території та об'єктивні обмеження в реалізації продукції, в наслідок чого зменшуються обсяги сплати видатків. Серед опосередкованого впливу можна визначити загальний негативний фон для держави та фінансової системи через ведення бойових дій та неспроможність забезпечити конституційний лад на окремих територіях. Для інвестиційного клімату країни та стійкості її фінансової системи це має значний вплив.

Існує також багато і інших факторів, які впливають на фінансову систему України. Серед них можна виділити наступні:

- корумпована бюрократична система, яка пригнічує розвиток економіки;
- занадто зарегульована економіка (велика кількість дозволів, розпоряджень які надають державні органи;

- необґрунтовано та невиправдано великий апарат державного нагляду);
- відсутність сталої законодавчої бази;
- нестабільна політична система;
- зношеність засобів виробництва, відсутність нових технологій та інше.

Недовіра та невпевненість в майбутньому банків призводить до відтоку капіталу з банківського ринку. Банкам все важче залучати на обслуговування клієнтів та зберігати депозитний портфель на безпечному для функціонування банківських установ рівні.

Проблема полягає в тому, що клієнтам банківських установ важко визначити справжній фінансовий стан банку в якому відкрито його рахунок, або виявити передумови настання важкого фінансового стану в банку. Ні розмір статутного капіталу, ні довгий строк роботи на банківському ринку, ні розміри самої банківської установи з значною кількістю філій та відділень не є запорукою стабільної роботи банку та фінансової стійкості. Простих показників, якими могли користуватися клієнти і які б давали об'єктивно оцінити фінансовий стан банків на даний час не існує. Значну провину за це несуть і самі банківські установи. Непоодинокі випадки, коли банки некоректно подають фінансову звітність, що викривляє справжні фінансові показники. Є часткова провина і рейтингових агенцій, які працюють в Україні. Наприклад у банка високий кредитний та депозитний рейтинг, проте Банк відносять до категорії неплатоспроможних та до нього вводиться тимчасова адміністрація [2, с. 1].

Сучасний стан економіки України вимагає надійної та ефективної банківської системи, яка відіграє ключову роль у

стабілізації фінансової системи, спираючись на яку можна вирішувати нагальні економічні та соціальні проблеми розвитку суспільства.

У період фінансової кризи банки отримали значні збитки, внаслідок багатьох причин, що призвело до негативних наслідків. Тому державі необхідно розробляти напрямки реформування банківської системи, спрямовані на її оздоровлення та розвиток [3, с.1].

Під час реалізації основних напрямів і виконання завдань реформування банківської системи України очікується, що до 2020 року створюватимуться передумови стабільного розвитку банківської системи України, перетворення її у конкурентну та ефективну сферу – акселератор інвестиційно-інноваційного розвитку економіки України, а саме:

- у середньостроковому періоді Національний банк України забезпечить цінову стабільність на рівні 3-5% та підтримуватиме її в довгостроковому періоді;

- активна позиція Національного банку України щодо дедоларизації економіки України сприятиме зниженню її рівня за всіма показниками, насамперед доларизації кредитів та депозитів до не більше ніж 25% та 20% відповідно;

- розвиток безготівкових платежів, удосконалення організації готівкового обігу та регулювання платіжних систем дасть змогу зменшити частку готівки в грошовій масі до прогнозованого рівня, що не перевищуватиме 15% у 2020 році;

- за 2015-2020 роки банківська система України вийде на достатній рівень рентабельності. Капітал банків до 2020 року зросте не менше ніж до 350 млрд. грн., активи – до 2500 млрд. грн.;

– заходи Національного банку України щодо вирішення проблеми неякісних активів банків приведуть до зниження показника частки простроченої заборгованості в кредитному портфелі банків до рівня не більше ніж 4%. Отже, щорічне зростання кредитного портфеля банків починаючи з 2015 року становитиме не менше ніж 10%;

– з 2015 року відновиться приплив депозитів до банків. Щорічні темпи зростання депозитного портфеля банків становитимуть не менше ніж 15%. Частка довгострокових депозитів у банках і наданих довгострокових кредитів має зрости до 2020 року до 55% та 70% відповідно;

– заходи, передбачені цією Програмою, дадуть змогу зменшити ризики в банківській системі, що сприятиме зниженню середньозважених депозитних та кредитних ставок банків у національній валюті. Очікуваний рівень середньозважених ставок за новими кредитами НФК у національній валюті (у річному обчисленні) не повинен перевищувати 6-8%.

З метою забезпечення належного рівня підзвітності перед суспільством Національний банк України щорічно до кінця лютого року, наступного за звітним, публікуватиме Звіт щодо виконання цієї програми.

Отже, банківська система – це не механічна сукупність багатьох окремих банків, але це і не єдиний банк, що керується з одного офісу (центрального банку), а специфічна економічна та організаційно-правова структура, що забезпечує своїми особливими методами та інструментами функціонування грошового ринку та економіки в цілому.

Перелік використаних джерел

1. Проблеми та перспективи розвитку банківської системи в Україні. URL: <https://works.doklad.ru/view/UoqHu-XZjUc.html>.
2. Банківська система України: стан. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4447>.
3. Банківська система України: реалії та перспективи. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/92859>.
4. Комплексна програма розвитку банківської системи України на 2015-2020 роки. URL: http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/NT1327.html.